

PERCEPȚIA SOCIALĂ A CADRULUI DIDACTIC ÎN PERIOADA PANDEMICĂ

Dănuț Simion SIMION

lector superior,

Universitatea Tehnică din Moldova/

doctorand,

Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Abstract: Perception is a cognitive process with a complex structure. Through it a person not only receives various information from the senses about different objects, phenomena, events and situations, but also transforms them. Leading to the formation of integral images in individual consciousness. For a teacher, social perception is very important because he is dependent on the emotions, motives, opinions, attitudes, prejudices of those around him and himself. Intrinsic factors of perception include processes such as: motivation; attitudes of personal perception as well as experience that allows to a person to perceive past experience. Through a negative social perception, the teacher will feel that he loses his authority and without an authority he loses his value in the eyes of others and in front of his own eyes.

Conceptul de percepție socială poate fi caracterizat ca fiind un proces cognitiv de afișare activă, directă de către o persoană a diverselor fenomene, obiecte, evenimente, situații îndreptat spre obiectele sociale; „o activitate de selectare, organizare și interpretare a stimulilor, centrată pe un obiect social” [21]. Percepția socială este de asemenea o înțelegere și evaluare a propriei persoane, de alte persoane deși, în majoritatea cazurilor, percepția socială este percepția persoanei în sine. Percepția este cea mai importantă funcție mentală a cunoașterii, manifestată sub forma unui proces complex de recepție și transformare a informațiilor senzoriale. Percepția este întotdeauna asociată cu atenția, gândirea logică, memoria. După R. Baron și D. Byrne (1991): „se numește percepție socială un segment al procesului cognitiv prin care individul ajunge să-și formeze o imagine despre sine și în același timp, felul cum se conturează impresiile, aprecierile despre alții” [15, p.19].

Depinde întotdeauna de motivație și are o anumită culoare emoțională. Toate tipurile de percepție includ structura, obiectivitatea, percepția, contextul și semnificația Psihologia ne arată mecanismele prin care contactăm, construim relații, dăm o caracterizare și înțelegem la ce să ne așteptăm de la o persoană, nu numai pe baza calităților sale personale, ci și prin evaluarea apartenenței sale sociale.

Orice cadru didactic se percepe pe sine, precum și pe grupul său prin prispa percepției celorlalți. Percepția socială în psihologie este un termen folosit pentru a descrie procesul de evaluare și înțelegere de către individ a persoanelor din jurul său, a personalității sale sau a obiectelor sociale. Relațiile umane se bazează pe mecanismele percepției sociale. Ele se bazează pe interes și pe nevoia de a interacționa constant sau din când în când.

Pentru orice profesor, este necesar nu numai statutul, ci și modul cum este văzut de diferiți actori sociali. Cum este perceput el de elevi, de părinți, de colegi dar și de societate în ansamblul ei. Iar pandemia și izolarea cu toate transformările ei și trecerea în online a zdruncinat din temelii imaginea de sine a profesorilor. În

ceea ce privește evoluția imaginii de sine C. Baremboim consideră că aceasta se formează în trei faze: „1. o fază a comparațiilor comportamentale; 2. o fază de utilizare a unor constructe psihologice; 3. o fază a comparațiilor psihologice propriu-zise” [15, p.22].

Includerea mecanismelor de percepție: atracție prin manifestarea iubirii, a simpatiei și a prieteniei în cunoașterea altor persoane bazată pe un sentiment durabil pozitiv; identificarea, exprimată în identificarea intuitivă și cunoașterea unei persoane sau a unui grup într-o situație de comunicare, în care există o comparație sau o comparație a stărilor interne ale partenerilor; atribuire casuală un mecanism prin care se poate realiza crearea unei prognoze a comportamentului altora bazat pe propriile sale sentimente, stimuli și alte proprietăți individuale; reflecție adică autocunoaștere prin interacțiunea cu alte persoane; stereotipizarea formarea unei imagini sau idei persistente despre oameni și fenomene inerente tuturor reprezentanților unui singur grup social; empatie capacitatea de compasiune emoțională, oferirea de sprijin psihologic și participarea la viața oamenilor din jur, în cadrul procesului educațional este sarcina principală a profesorului. Atitudinea pozitivă sau negativă a unui părinte sau a societății prin diferite mecanisme de comunicare se reflectă automat în comportamentul cadrului didactic.

În Republica Moldova social media rămâne principală sursă de conținut fals pentru elevi, studenți, părinți și profesori: 30% dintre elevi au citit sau auzit cel mai des o informație pe care o consideră falsă pe portalurile social media, urmate imediat de canalele tv (29%). Doar 8% consideră că au auzit cel mai des informații false acasă, în familie. De cealaltă parte, 47% dintre studenți și 33% dintre profesori consideră că cele mai răspândite #fakenews sunt distribuite tot pe social media [26]. Cu toate acestea, aproape 90% din elevi sunt convingși că nu distribuie știri false. Procentul e același și pentru studenți și profesori. Este un rezultat înșelător și intră în contradicție cu răspunsurile oferite în întrebările din chestionar unde un număr ridicat de elevi, în mod special, au semnalat știri false ca fiind adevărate!

În atari situații profesorii trebuie să-și asume un rol mult mai direct nu doar în timpul clasei chiar și în regim online de a vorbi cu elevii deschis despre problemele întâmpinate și despre posibilele soluții. Dialogul și comunicarea dintre toate cele trei părți: elevi, părinți, profesori, poate îmbunătăți imaginea celor din urmă.

Deși afirmă că recunosc riscurile știrilor false, majoritatea elevilor rămân indiferenți la acestea. 67% din ei aleg să ignore când întâlnesc o știre falsă și doar 13% încearcă să o demonteze sau să înceapă o discuție cu cei care o distribuie. O parte din cei 13% care se implică consideră că nu sunt luați în serios sau se confruntă cu reacții negative sau rigide din partea celor apropiați. Chiar și așa, majoritatea celor care au indicat că se implică consideră că îi reușește să-și convingă apropiații de neadevărul unei știri și aceștia devin mai atenți la sursele pe care le consumă [26]. În vremuri de cumpănă, figura profesorului capătă o greutate mult mai mare decât în alte vremuri poate și de aceea ochiul critic al societății se îndreaptă mai mult către această categorie socială. profesorii sunt recunoscuți ca arhitecți și protagoniști în introducerea transformărilor în educație. În consecință, se acordă o mai mare importanță capacității lor creative și de a face față situațiilor neașteptate cu soluții eficiente pentru proces. Totuși, ar fi utopic să ne gândim la profesor atotputernic care le poate rezolva pe toate. Percepția este astăzi reflectată nu doar prin profesionalismul lui ci și prin folosirea unor instrumente de lucru totalmente noi, instru-

mente care după cum știam au creat impedimente în realizarea procesul educativ. J. Dewey [9] compara predarea cu vânzarea de mărfuri. Pe online trebuie să știi să vinzi dar mai ales cum. Nimeni nu poate vinde dacă nu este cine să cumpere iar elevii, studenții trebuie să rămână conectați pentru împlinirea actului didactic. Aceste tehnologii de lucru chiar dacă au fost însușite au și creat de altfel o percepție negativă asupra sistemului de învățământ.

Problemele însă pe care le are sistemul de învățământ nu trebuie însă ignorate și ferite de ochii publicului. Într-o cercetare privind practica pedagogică desfășurată în școlile din America Latină Schiefelbein [20] evidențiază următoarele caracteristici:

- Majoritatea profesorilor nu au văzut niciodată procesele care au loc într-o sală de clasă slab organizată. Ce exact se întâmplă acolo la nivel de asimilare a informației, comportament și comunicare.
- Sunt profesori care pot genera o experiență de învățare extraordinară cu materiale foarte simple. Există alții cărora le lipsește creativitatea, persistența și experiența primului grup și reprezintă aproximativ 40% din toți profesorii.
- În puține clase se motivează cu adevărat elevii să învețe și neavând posibilitatea de a lua decizii în privința învățării, scade interesul și timpul petrecut pentru învățare, iar aceasta se reflectă automat în performanță.
- Nu există suficiente mecanisme pentru a evalua dacă cunoștințele dobândite de elevi sunt cu adevărat utile în viața de zi cu zi sau dacă îi pregătesc pe elevi să fie mai selectivi în raport cu ceea ce vor să învețe.
- „Cercetările bazate pe observarea la clasă sugerează că elevii au puține oportunități de a dezvolta gândirea autonomă, [20].

Un element care iese în evidență atunci când abordăm percepția socială a cadrului didactic sunt contrastele sau contradicțiile de pe rețelele sociale și în media manifestat de părinți, elevi și profesorii înșiși. Pe de o parte, există o idealizare foarte ridicată, pe alocuri poetică iar pe de altă parte avem o viziune crudă asupra realității, plină de agresivitate. Astfel, imaginea socială a profesorului trece de la a fi concepută ca „o mare misiune socială”, sporind și înfrumusețând această sublimă profesie, la perceperea rolului didactic doar ca o altă și obișnuită profesie, cu toate dificultățile care apar în realitatea cotidiană atunci când se stabilesc relații noi interumane.

Adevărul este că paradigmele educaționale se schimbă iar lumea amețitoare în care trăim necesită formarea anumitor abilități în viitorii bărbați și femei pentru a intra pe piața muncii, iar acest lucru îl obligă pe profesor să se adapteze rapid la cerințele sociale și să se pregătească pentru a-și putea îndeplini în mod adecvat rolul.

Această nouă paradigmă nu se concentrează nici pe predare, nici pe profesor, ci pe învățare și pe elevul care învață [3] iar aceste schimbări afectează stâlpii școlii în sine, se modifică normele și liniile de conduită, principiile de învățare pentru care profesorul nu este pregătit. Datorită percepției și în fața nesiguranței, profesorul trece dintr-o paradigmă pe care o cunoaște și îi oferă siguranță față de cea nouă deși face încercări de a insera elemente noi în practica sa profesională cu intenția de a nu rămâne în urmă.

Redimensionarea însă a rolului profesorului presupune ca acesta să înțeleagă transformările aduse de tehnologie în mediul școlar, cerințele derivate din practica

profesională a altor colegi și înțelegerea mai profundă a menirii lui sociale. Nu doar teoretic ci și la nivel aplicativ printr-o mai mare deschidere față de exterior prin conlucrări și colaborări cu mass media și părinți.

Deasemenea toate manifestările științifice precum conferințele despre sistemul de învățământ și dificultățile lui ar trebui diseminate cu mare putere mai întâi în rândul părinților și apoi în mass media. Aceste două lumi au stat prea mult timp separate de sistemul educațional și de problemele lui reale. Cum să mă înțelegi dacă tu nu mă cunoști.

Bibliografie:

1. Abril de Vollmer, María Inés. Importancia social y efectos de una carrera docente. In: Revista *Pensamiento Educativo*, vol 14, Santiago de Chile, 1994.
2. Avalos B. Creatividad versus autonomía profesional del profesor. Consideraciones sobre el tema, derivadas de la investigación pedagógica. In: Revista *Pensamiento Educativo*, vol 14, Santiago de Chile, 1994.
3. Beltrán J. A. Estrategias de aprendizaje. In: J. A. Beltrán, C. Genovard: *Psicología de la Instrucción*. Madrid, Síntesis, 1996.
4. Beltrán J. *Procesos, estrategias y técnicas de aprendizaje*. Madrid, Síntesis, 1993.
5. Cialdinni R. *Psihologia Manipulării*. Traducere de V. Godeanu. București, Editura "EuroPress", 2009.
6. Chelcea S. *Dicționar de psihosociologie*. București, Editura "I.N.I.", 1998.
7. Clark C.M., Peterson P.L. *Teachers' thought processes*. In: Wittrock, M. C. (Ed.): *Handbook of research on teaching*, cap. 9, pp. 255-296. London, MacMillan Publishing Company, 1986.
8. Clark C.M., Peterson P.L. Procesos de pensamiento de los docentes, In: Wittrock M.C. (Ed.): *La investigación de la enseñanza. Profesores y alumnos*, 1^a ed., III, pp. 444-543. Barcelona, Ediciones Paidós, Paidós Educador, 1990.
9. Dewey J. *How We Think*. New York, Heath and Company, 1933.
10. De Serranos G., Olivas A. *Acción tutorial en grupo*. España, Escuela Española, 1989.
11. Moscovici Serge. *Psihologia socială sau Mașina de fabricat zei*. Iași, Editura „Polirom”, 1997.
12. Mcquail D., *Comunicarea*, Iași, Editura Institutul European, 1999.
13. Neculau A., *Psihologie socială*, Iași, Editura „Polirom”, 1996.
14. Neff K. D. *Self-compassion: An alternative conceptualization of a healthy attitude toward oneself*. *Self and Identity* 2: 85-102, 2003b.
15. Radu I., Iluț P., Matei L. *Psihologie socială*, Editura Exe SRL, Cluj-Napoca, 1994.
16. Rus F.C. *Introducere în știința comunicării și a relațiilor publice*. Iași, Editura Institutul European, 2002.
17. Popoviciu S. *Psihologie socială: o abordare contextuală a individului ca actor social*. Oradea, Editura Universității Emanuel 2013.
18. Kassir S., Fein S., Markus H.R. *Social Psychology*. Wadsworth, Cengage Learning, 2011.
19. Sánchez Manuel & Domínguez N.T. & Loscertales Abril, Felicidad. (2000). *Imagen social del profesorado: un estudio a partir de los medios de comunicación: Prensa y TV*. In: Revista interuniversitaria de formación del profesorado, ISSN: 0213-8646, nr. 39, 2000 (Ejemplar dedicado a: Investigación educativa), p. 147-156.
20. Schiefelbein E. *In Search of the School of the XXI Century: Is the Colombian Escuela Nueva the right pathfinder?* UNESCO Regional Office for Education in Latin America and the Caribbean (OREALC), 1991.

21. Rusnac S. *Preocupări contemporane ale psihologiei sociale*, RVR Consulting 2007.
22. Taylor S.E., Peplau L.A., Sears D.O., *Social. Psychology*. 12th. ed. Person Education Ltd. 2006.
23. Vaccaro L. Escuela efectiva y maestros creativos ¿apuesta realista? In: *Pensamiento Educativo*, vol. 14, Santiago de Chile, Edit. El Faro, 1994.
24. Zamfir E. *Incursiune în intervalul uman. Noi ipostaze și dimensiuni ale fericirii*. București, Editura Academiei., 1989.
25. Zamfir E. *Psihologie socială. Texte alese*. Iași, Editura “Ankarom”, 1997.
26. Studiu: *Cum percep elevii, studenții și profesorii din Republica Moldova campania de vaccinare împotriva COVID-19 și impactul știrilor false?* [accesat 03.11.2021]. Disponibil: <https://www.crpe.ro/studiu-cum-percep-elevii-studentii-si-profesorii-din-republica-moldova-campania-de-vaccinare-impotriva-covid-19-si-impactul-stirilor-false/>